

אגדת ההינס

הרחבות וכיווני מחשבה על אגדות התלמוד, סביב הדף היומי >> ג-ט אדר ב >> קידושין ב-ח

מבוא לקידושין: מי מחזר על מי?

ביאור

רקע: סוגיית הפתיחה, לפחות במבט פשוט, היא סוגיה לשונית. היא לוקחת את המשנה הראשונה במסכת, על הדרכים שבהן האיש מקדש את האישה, מדייקת במילותיה ובוחרת אותן מבחינה דקדוקית. על בחירת המשנה להתנסח במילה "דרכים" ("האישה נקנית בשלוש דרכים") מביאה הגמרא את דברי רבי שמעון בר יוחאי, על דרכו של האיש לחפש אחר האישה.

רבי שמעון אומר:

מדוע כשהתורה כותבת על מצוות הקידושין, היא תולה זאת בבעל (כי יקח איש אשה) ולא באישה (תלקח אשה לאיש)? מפני שבאופן טבעי, דרכו של איש לחזר ולחפש אישה, ואין דרכה של אישה לחזר ולחפש איש.

מדוע זה כך?

הדבר דומה לאדם שאיבד אבדה - הוא מחפש את האבדה ולא האבדה מחפשת אותו. כך גם האיש איבד את האישה (הכוונה, בפשטות, ללקיחת חווה מצלעו של אדם הראשון), ולכן הוא זה שמחפש אותה.

אגדה אחת בשבוע: קידושין ב ב

תניא: רבי שמעון אומר:

מפני מה אמרה תורה "כי יקח איש אשה"

ולא כתב כי "תלקח אשה לאיש"?

מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש.

משל לאדם שאבדה לו אבדה,

מי חוזר על מי?

בעל אבדה מחזר על אבדתו.

(קידושין ב ע"א)

שאלות, כיוונים ונקודות למחשבה

מה התפקיד של הגבר ושל האישה בקידושין, לפי האגדה?

האם באמת דרכו של הגבר לחזר אחר האישה? וגם אם כן, למה זה מה שקובע את אופי הקידושין?

מה משמעות הדימוי לאדם המחפש אבדה, ומה הוא מלמד על תפיסת הקידושין בעיני האגדה?

אגדה היום

גיליון 21 | קידושין ב-ח | מי מחזר על מי

"כי למה בעצם נוצרנו, אדם וחיה..." *השאלה בסוגיה*

השאלה הראשונה שאמורה לעלות סביב כל נושא הקידושין איננה למה דווקא האיש מקדש את האישה, או מה משמעות המודל הזוגי, או האם יש כאן שותפות או בעלות והשתלטות של האיש על האישה. כל אלו שאלות חשובות, אבל השאלה הראשונה שאמורה לעלות היא: איפה מתחילים. הרי יש כל כך הרבה מה להגיד, מה לשאול, מה לברר. איך נכנסים לנושא ייחודי, קשה, מופלא, מורכב וקדוש כל כך?

מסכת קידושין פותחת בסוגיה לשונית, לכאורה, ומבררת את ההיגיון מאחורי הניסוח של המשנה – למה פותחים באישה ולא באיש, למה המושג "קניין" ולא "קידושין", למה "שלוש" ולא שלושה ולמה הלשון "דרכים". כל השאלות, כשחושבים עליהן טוב, מתקשרות להגדרות היסודיות של אופי הקידושין. הקטע האגדי הראשון מובא כתשובה לשאלה האחרונה – מדוע מתאימה המילה "דרכים" לתאר את אופני הקידושין. התשובה היא ש"דרכו" של איש לחזר על אישה, והסיבה לתופעה זו היא שהאישה הראשונה אבדה לאדם הראשון. הצלע נלקחה ממנו, ועד היום כל גבר מרגיש שחסר לו משהו ומחזר אחר אישה.

הסברים רבים ניתנו לאמרה זו, אבל אם נצמידים למילותיו של רבי שמעון – מקבלים מעט מאוד מידע. האמרה קצרה ותמציתית. עם זאת, שני הדברים היחידים שהיא אומרת במפורש הינם משמעותיים: אופי מערכת היחסים בין הגבר לאישה לפני הקידושין הוא "דרך" העולם, והמקור לדרך זו טמון בבריאת האדם.

רבי שמעון מרחיב את המבט שלנו על הנושא. כשאנו ניגשים לעסוק בנושא הקידושין, אנו עשויים להיתפס לתרבות של זמן מסוים או מקום מסוים. אפשר, לכאורה, לדבר על התרבות המסוימת בזמן המקרא או בזמן חז"ל, ולעומתה לדבר על התרבות של ימינו. אבל רבי שמעון מרחיב קודם כל את המבט לכלל התרבות האנושית, בכל זמן ובכל מקום שהיא. העובדה שהגבר הוא הפעיל במעשה הקידושין אינה תוצר של חברה מסוימת, היא טבע המציאות, היא מושתתת בעולם. לאחר מכן הוא מרחיב עוד יותר את המבט, והולך אחורה עד לבני הזוג הראשונים בהיסטוריה, אדם וחווה. רק מתוך תיאור בריאתם אפשר לעסוק בכל הקשור לזוגיות ומשפחה.

דברי רבי שמעון, לפחות במיקום שבו הם מופיעים בגמרא, הינם יריית פתיחה לעיסוק רחב ויסודי בנושא יצירת מערכת זוגית-משפחתית. זהו תהליך בירור עמוק שמתחיל במשנה ובגמרא, ממשיך בימינו ועדיין לא תם. במהלך הבירור עולות שאלות קשות, נוקבות, מורכבות, אבל לפני הכל – האגדה מורה לנו לפתח את הפרספקטיבה הנכונה כלפיהן. להסתכל על כל הסוגיות הללו מתוך ראיית טבעם של כל אחד ואחת, ומתוך הכרה בנקודת השורש של כל הסיפור, בגן עדן מקדם.

חזר אחרי אשתך

קטע מפרשנות האגדה

חזר אחרי אשתך / הרב שלמה אבינר
חזר אחרי אשתך.

חזר אחרי אברתך, חזר בהתחלה, חזר בסוף, חזר בכל יום ויום, שאם לא תחזר אזי תאבד. זכור תמיד את דברי רבותינו הקדושים: דרכו של איש לחזר על אישה ואין דרכה של אישה לחזר על איש. משל לאדם שאבדה לו אבדה...

אם לא תחזר תאבד -

הגוף יהיה בבית אבל הנשמה תחסר. הלב קמל, הקפיץ נשבר.

חיזור הוא מילה טובה, הוא צלצול בטלפון סתם כך,

חיזור הוא מתנה והמתנה

חיזור הוא שיחה, הוא הקשבה

חיזור הוא מבט, חיוך, הבעת פנים טובה

חיזור הוא הומור, הוא בדיחה, הוא צחוק של שמחה

חיזור הוא מחמאה, הוא הערכה.

חזר אחרי אשתך, פן תאבד לך - כי חיזור הוא חיוני.

הוא בכלל לא ענייני, לכן הוא כל כך חיוני

הוא חכם כל כך וטוב כל כך

וכלל איננו מדע מדויק.

הוא סתם קשר, קשר טוב, כל כך נזקק, כל כך נצרך.

חיזור הוא להיכנס פנימה הביתה ולומר: שמתך יפה, ואת יפה עוד יותר. בעיני את יפה מכולם.

"ולמה אני הגבר צריך לחזר, אולי אשתי היא שתחזר?"

כי כך אמרו חז"ל, אל תתזככה איתם.

הם נימקו: כי איבדת אותה!

פעמים רבות כל כך איבדת אותה, כי שכחת

אותה, כי זלזלת בה, כי העלבת אותה, כי נזפת בה,

כי פגעת בה, כי מאסת בה, כי ביטלת אותה -

ובכל זאת היא נשארה לך נאמנה.

היה מחזר בטובך בכל יום אחרי מעשה בראשית

וזכור: חיזור אינו מדע מדויק.

כאשר הוא יוצא מן הלב הוא נכנס אל הלב...

איזה בר מזל אתה, שיש לך אחרי מי לחזר בכל יום ויום.

קישור למאמר המלא: [כיצד אבדה היום בפייסבוק](#)